

Στρατηγικές μετάβασης σε ένα διαφορετικό αναπτυξιακό πρότυπο στην Πάρο και τις Κυκλάδες

13-14 Απριλίου 2023
Πάρος

Έθος, Αρχιτεκτονική και βιωσιμότητα στον νησιωτικό χώρο

Νίκος Αναστασόπουλος, PhD

Αναπληρωτής Καθηγητής, Αρχιτεκτονική Σχολή
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Αρχιτεκτονική Σύνοψη και Ζητήματα Βιωσιμότητας, Οικολογίας, και Συμμετοχής

Ἠθος, Αρχιτεκτονική, και Βιωσιμότητα στον Νησιωτικό Χώρο

Ἠθος

Η ηθική είναι κλάδος της φιλοσοφίας που ασχολείται κυρίως με το παρακάτω ερώτημα:

Ποιες ανθρώπινες πράξεις είναι αποδεκτές και ορθές και ποιες ανάρμοστες και λανθασμένες;

Ἠθος

Μοντερνισμός

Οι αρχιτέκτονες

Οι εργοδότες

Η τουριστική βιομηχανία

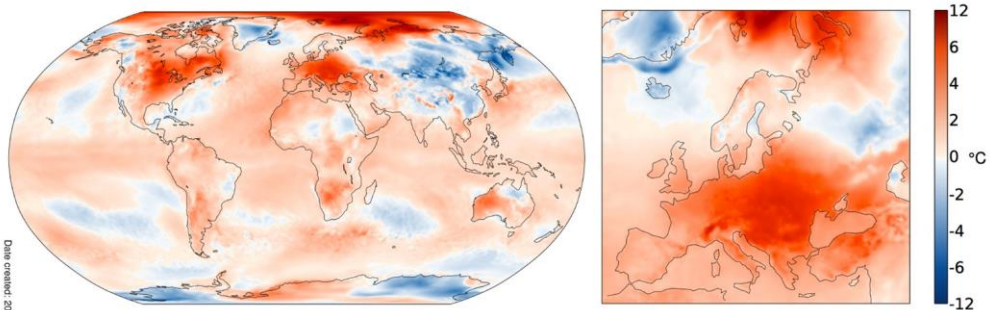
Οι ιδιοκτήτες και η παραγωγική τάξη

Η κοινότητα

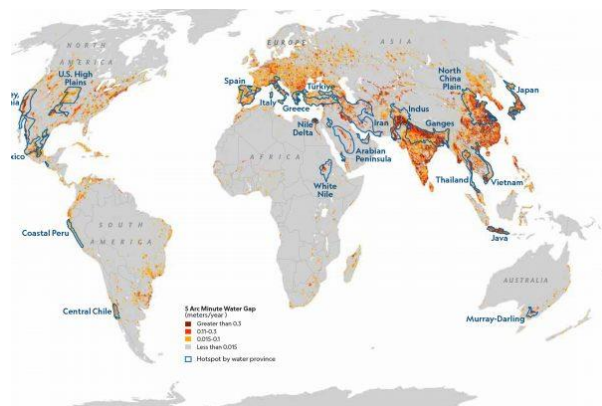
Σκέψεις και συμπεράσματα

Ήθος, Αρχιτεκτονική, και Βιωσιμότητα στον Νησιωτικό Χώρο

Surface air temperature anomaly for February 2024

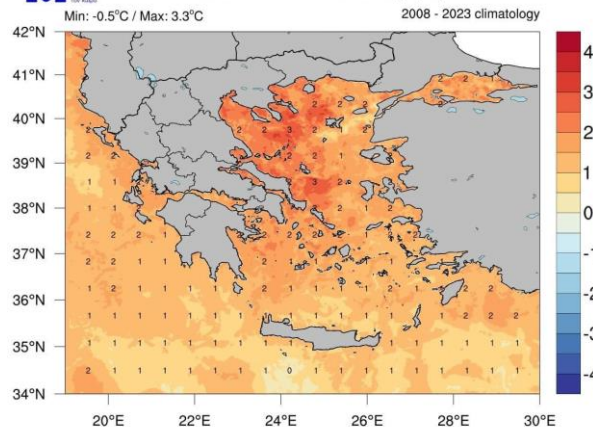
(Data: ERA5. Reference period: 1991-2020. Credit: C3S/ECMWF)

PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION

30 March 2024 SST anomaly (°C)

SST data from isac.cnr.it

(c)- plot by National Observatory of Athens, Greece

- Ήθος
- Μοντερνισμός
- Οι αρχιτέκτονες
- Οι εργοδότες
- Η τουριστική βιομηχανία
- Οι ιδιοκτήτες και η παραγωγική τάξη
- Η κοινότητα
- Σκέψεις και συμπεράσματα

Ἠθος, Αρχιτεκτονική, και Βιωσιμότητα στον Νησιωτικό Χώρο

Ἠθος

Η ηθική της βιωσιμότητας

ECONOMIC SDG

SOCIAL SDG

ENVIRONMENTAL SDG

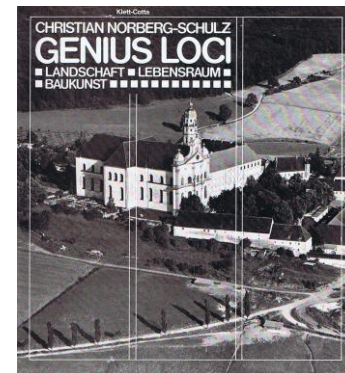
- Ἠθος
- Μοντερνισμός
- Οι αρχιτέκτονες
- Οι εργοδότες
- Η τουριστική βιομηχανία
- Οι ιδιοκτήτες και η παραγωγική τάξη
- Η κοινότητα
- Σκέψεις και συμπεράσματα

Ἠθος

Η ηθική της βιωσιμότητας

Σπίτι όσο χωρείς χωράφι όσο θωρείς

Το περίσσιο χαλάει το ίσιο

Στην κλασική ρωμαϊκή θρησκεία, ένα genius loci (πληθυντικός genii locorum) ήταν το προστατευτικό πνεύμα ενός τόπου. Ο Christian Norberg Schulz διατυπώνει την θεωρία του γύρω από το Genius Loci για τους τόπους.

Ήθος, Αρχιτεκτονική, και Βιωσιμότητα στον Νησιωτικό Χώρο

Μοντερνισμός και Αρχιτεκτονική

Ο μοντερνισμός αρχικά είχε χαρακτήρα διακήρυξης που έμπειρείχε ένα ηθικό μήνυμα.

Η ιδέα ότι «η μορφή ακολουθεί τη λειτουργία» (form follows function) συμβαδίζει με ένα νέο, καθαρό, απλό, αμιγώς λειτουργικό και ορθολογικό αισθητικό πλαίσιο, που παρακολουθεί την εξέλιξη της τεχνολογίας. Η έκφραση τους επιτυγχάνεται μέσα από απλές γεωμετρικές μορφές, με νέα οικοδομικά υλικά δίχως επένδυση, με επιφάνειες χωρίς διακοσμητικά στοιχεία, ειλικρίνεια στην κατασκευή.

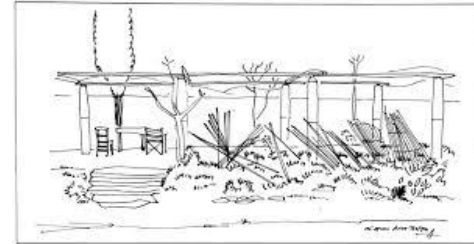

Σέριφος, Ίος, Σαντορίνη.
Ντοκιμαντέρ του László Moholy-Nagy, από το 4ο
CIAM και την κρουαζιέρα στα ελληνικά νησιά,
1933

- Ήθος
- Μοντερνισμός
- Οι αρχιτέκτονες
- Οι εργοδότες
- Η τουριστική βιομηχανία
- Οι ιδιοκτήτες και η παραγωγική τάξη
- Η κοινότητα
- Σκέψεις και συμπεράσματα

Ήθος, Αρχιτεκτονική, και Βιωσιμότητα στον Νησιωτικό Χώρο

Μοντερνισμός και Αρχιτεκτονική

Ήθος
Μοντερνισμός
Οι αρχιτέκτονες
Οι εργοδότες
Η τουριστική βιομηχανία
Οι ιδιοκτήτες και η παραγωγική τάξη
Η κοινότητα
Σκέψεις και συμπεράσματα

Ξενοδοχεία ΞΕΝΙΑ Μυκόνου (1962) και Άνδρου (1958).
Αρης Κωνσταντινίδης

Μοντερνισμός και Αρχιτεκτονική

- Οι αρχιτέκτονες
- Οι εργοδότες
- Η τουριστική βιομηχανία
- Οι ιδιοκτήτες και η παραγωγική τάξη
- Η κοινότητα
- Σκέψεις και συμπεράσματα

Οικιστικό πρόγραμμα ανοικοδόμησης Σαντορίνης (1956).
Κωνσταντίνος Δεκαβάλλας

Οι αρχιτέκτονες

οι επιλογές που έχουν οι αρχιτέκτονες είναι περιορισμένες. Να διεκδικήσουν μια φέτα της πίτας από τις αναθέσεις των λίγων σε μία όλο και μειούμενη αγορά εργασίας, ή να απασχοληθούν στον δημόσιο τομέα. Τα κίνητρα του αρχιτέκτονα συνδέονται με τον βιοπορισμό και βέβαια με την υγιή επιθυμία παραγωγής ποιοτικού έργου μέσα από την δημιουργική άσκηση του ρόλου του δημιουργούν ενός πρωτότυπου έργου στον χώρο που ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένες ανάγκες. Ο αρχιτέκτονας είναι εξαρτημένος από τον εργοδότη έχει ωστόσο την ικανότητα να επηρεάσει το τελικό αποτέλεσμα και τον πελάτη.

ἦθος

Μοντερνισμός

Οι αρχιτέκτονες

Οι εργοδότες

Η τουριστική βιομηχανία

Οι ιδιοκτήτες και η παραγωγική τάξη

Η κοινότητα

Σκέψεις και συμπεράσματα

Έθος, Αρχιτεκτονική, και Βιωσιμότητα στον Νησιωτικό Χώρο

Μία πλευρά της αρχιτεκτονικής διακατέχεται από αμοραλισμό.

Έθος

Μοντερνισμός

Οι αρχιτέκτονες

Οι εργοδότες

Η τουριστική βιομηχανία

Οι ιδιοκτήτες και η παραγωγική τάξη

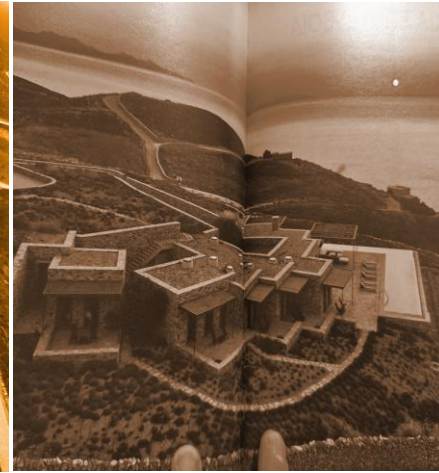
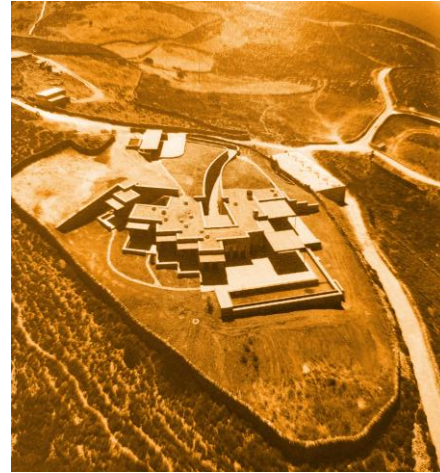
Η κοινότητα

Σκέψεις και συμπεράσματα

Ήθος, Αρχιτεκτονική, και Βιωσιμότητα στον Νησιωτικό Χώρο

Παραφθορά των αρχών του νησιώτικου πνεύματος του τόπου

Η μεγάλη κλίμακα και η ιδιωτικοποίηση

- Ήθος
- Μοντερνισμός
- Οι αρχιτέκτονες
- Οι εργοδότες
- Η τουριστική βιομηχανία
- Οι ιδιοκτήτες και η παραγωγική τάξη
- Η κοινότητα
- Σκέψεις και συμπεράσματα

ἦθος, Αρχιτεκτονική, και Βιωσιμότητα στον Νησιωτικό Χώρο

Η ηθική σχετίζεται πάντα με την επαγγελματική πρακτική. Αυτό σημαίνει ότι η κατασκευή ενός κτιρίου διέπεται από ιδέες και σχεδιαστικά κριτήρια, ενώ η επαγγελματική πρακτική καθοδηγείται από ηθικές ή μη αρχές. Αμοραλισμός, άγνοια, ή φιλοδοξία ενδέχεται να είναι τα κίνητρα που απαντώνται στην ελληνική πραγματικότητα

ἦθος

Μοντερνισμός

Οι αρχιτέκτονες

Οι εργοδότες

Η τουριστική βιομηχανία

Οι ιδιοκτήτες και η παραγωγική τάξη

Η κοινότητα

Σκέψεις και συμπεράσματα

Οι εργοδότες

Τα κίνητρα του εργοδότη συνδέονται με την κάλυψη κάποιων αναγκών πραγματικών ή φανταστικών και βέβαια με την υγιή επιθυμία παραγωγής ποιοτικού έργου μέσα από την δημιουργική άσκηση του ρόλου του δημιουργούν ενός πρωτότυπου έργου στον χώρο που ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένες ανάγκες. Ο αρχιτέκτονας είναι εξαρτημένος από τον εργοδότη, έχει ωστόσο την ικανότητα να επηρεάσει το τελικό αποτέλεσμα και τον πελάτη.

Το κεφάλαιο αντιμετωπίζει την Γη ως μετοχή. Οι κάτοικοι μπαίνουν στη λογική της άμεσης κερδοσκοπίας, ή απλά της επιβίωσης μέσα από την ενασχόληση με τον τουρισμό.

Ἠθος

Μοντερνισμός

Οι αρχιτέκτονες

Οι εργοδότες

Η τουριστική βιομηχανία

Οι ιδιοκτήτες και η παραγωγική τάξη

Η κοινότητα

Σκέψεις και συμπεράσματα

Ἠθος, Αρχιτεκτονική, και Βιωσιμότητα στον Νησιωτικό Χώρο

Η τουριστική βιομηχανία

Ο τουρισμός αντιμετωπίζει την ζωή ως προσομοίωση της πραγματικότητας και τους τόπους ως ομοιώματα του εαυτού τους. Ο τόπος μετατρέπεται σε ένα σκηνικό όπου υπουργείο τουρισμού, πρακτορεία, διαφημιστές, μεσίτες, αρχιτέκτονες εμπορεύονται τον λεγόμενο ελληνικό μύθο σε διάφορες παραλλαγές.

Ἠθος

Μοντερνισμός

Οι αρχιτέκτονες

Οι εργοδότες

Η τουριστική βιομηχανία

Οι ιδιοκτήτες και η παραγωγική τάξη

Η κοινότητα

Σκέψεις και συμπεράσματα

Οι ιδιοκτήτες και η παραγωγική τάξη

Οι Έλληνες έχουν στραφεί στον τουρισμό διότι τις τελευταίες δεκαετίες είναι η βασική κερδοφόρα μορφή οικονομίας. Ωστόσο η μαζική αυτή μεταμόρφωση της οικονομίας της κοινωνίας και του τόπου έγινε χωρίς στρατηγική μία φορά ακόμη σε μεγάλο βαθμό ως ατομική πρωτοβουλία. Σε συνδυασμό με την εκποίηση γης ως το αποτέλεσμα των τεράστιων πιέσεων που έχουν δεχθεί ή και οικειοθελώς έχει αρχίσει να γίνεται κατανοητό σε όλους ότι έχει μία πορεία η οποία προκαλεί ανεπανόρθωτη ζημιά. Η σημερινή κατάσταση είναι μόνο η αρχή σε μία διαδικασία κατάρρευσης που με μαθηματική ακρίβεια και επέρχεται αν δεν ληφθούν μέτρα και δεν υπάρχει μία σοβαρή χάραξη στρατηγικής.

Ἠθος

Μοντερνισμός

Οι αρχιτέκτονες

Οι εργοδότες

Η τουριστική βιομηχανία

Οι ιδιοκτήτες και η παραγωγική τάξη

Η κοινότητα

Σκέψεις και συμπεράσματα

Η κοινότητα

Η Ελληνική κοινωνία, οι τοπικές κοινότητες, τα δίκτυα και τα κινήματα πολιτών χρειάζεται να επανεφεύρουν την έννοια του ήθους θεμελιωμένη στις αρχές της βιωσιμότητας και της αποανάπτυξης.

ἦθος

Μοντερνισμός

Οι αρχιτέκτονες

Οι εργοδότες

Η τουριστική βιομηχανία

Οι ιδιοκτήτες και η παραγωγική τάξη

Η κοινότητα

Σκέψεις και συμπεράσματα

Σκέψεις και συμπεράσματα

Το ερώτημα του ήθους είναι τόσο πολιτισμικό, όσο και ουσιαστικό. Η πολιτισμική πλευρά έχει να κάνει με την άλωση του τοπίου ως πολιτισμικό αγαθό που αρχίζει να γίνεται αντιληπτό πλέον από όλο και περισσότερους ως στοιχείο της ταυτότητας που απειλείται και από διάφορες διαδικασίες σε εξέλιξη όπως η εκτός. Η πρακτική πλευρά έχει να κάνει με την σταδιακή εξάντληση των φυσικών πόρων που σε συνδυασμό με την κλιματική κρίση οδηγεί την νότια Ευρώπη, και ειδικότερα την Ελλάδα και τον νησιωτικό χώρο σε ερημοποίηση.

Έχοντας υπόψη αυτά τα παράδοξα, και έχοντας επίγνωση της κατάστασης και αυτού του πλαισίου αναζητείται διέξοδος. Έχουμε ανάγκη από μία συνολική μεταρρύθμιση που θα περιλαμβάνει την οικονομία, τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε τον τόπο και το μέλλον του τόπου αλλά και το δικό μας.

Έθος

Μοντερνισμός

Οι αρχιτέκτονες

Οι εργοδότες

Η τουριστική βιομηχανία

Οι ιδιοκτήτες και η παραγωγική τάξη

Η κοινότητα

Σκέψεις και συμπεράσματα